

Glatz Ferenc, a Magyar–Szerb Akadémiai Vegyes Bizottság társelnöke Tomislav Nikolić szerb köztársasági elnök meghívására részt vett a magyar–szerb megbékélési folyamat eseményein Belgrádban, Csúrogon és Szabadkán, 2013. június 25–26-án



2013. június 25-én Belgrádban a Szerb Nemzeti Könyvtárban került bemutatásra a Glatz Ferenc akadémikus által szerkesztett Magyarok és szerbek Együttélés, múltfeltárás, megbékélés 1918–2012 című kétnyelvű kötet kerekasztal-beszélgetés keretében.

Áder János magyar köztársasági elnök Tomislav Nikolić szerb államfő társaságában vett részt az akadémiai vegyes bizottság kerekasztal-beszélgetésén a Szerb Nemzeti Könyvtárban. Mindketten rövid beszédet tartottak a Glatz Ferenc és Vojislav Stanovčić akadémikusok elnökletével vezetett szakértői testület tagjai előtt, és megköszönték munkájukat. Áder János külön köszönetet mondott Glatz Ferencnek azért, hogy ezzel a kötettel – amit ő már a látogatás előtt kézbe kapott – elősegítette felkészülését erre a látogatásra.



Áder János arra hívta fel a figyelmet, hogy a múlt lezárásában történészekre és politikusokra egyaránt felelősség hárul. A történészeknek kell feltárniuk azt, ami Szerbiában és a Vajdaságban történt a II. világháború alatt és utána, hogy ezzel is elősegítsék a későbbi generációk megemlékezéseit, és okulással szolgáljanak a következő generációknak.

Glatz Ferenc történész a könyv kiadásával s az a mögött álló tudományos munkával kapcsolatban a következőképp fogalmazott: „Másfél száz év után először több a közös érdeke az itt élő népeknek, mint az érdekellentéte. Az új termelés-szervezetek a 20. században, az új napi kapcsolatrendszerek kiépülése, az új planetáris kihívások új lehetőségeket, érvényesülési lehetőségeket is kínálnak a világ minden részén a helyi-nemzeti közösségeknek. [...] Akik élni tudnak ezen új szellemi-gazdálkodási világpiac előnyeivel, így a térségük, szállásterületük adottságaival – mondtuk-írtuk –, azok az új világversenyben gazdag közösségekké lesznek. Mind kultúrában, mind anyagiakban. Akik nem képesek igazodni, hanem bezárkóznak, szomszédaikkal újratermelik a korábbi konfliktusokat, azokra a 21. század új szegénysége fog várni.”



Glatz megállapította, hogy a közös érdekek felismerésének akadályai a nemzeti kisebbségi konfliktusok és a történelmünkben egymáson ejtett sérelmek elevenen élő emléke, mely bizalmatlanságot táplál nemzedékek óta bennünk, s képtelenné tesz az együttgondolkodásra és együttműködésre. A lehetséges megoldást Glatz ekképp vázolja fel: „...a térségben elfogadtatni az

európai nemzeti kulturális autonómiák rendszerét és újrapatni a nemzeti történelmek konfliktusait. Az ellentéteket nem elhallgatni, az egymáson ejtett sebeket megmutatni. Nem felszakítani azokat, hanem azokért kölcsönösen megbocsátást kérni és adni. Az emlékeket megőrizni, de a holtakat tisztességgel eltemetni, a vitákat az erkölcsi és anyagi kárpótlásokról megélni. És utána következhet a megbékélés.”

A magyar köztársasági elnök szerint a múlt lezárása három lépésben történik, és az első lépés volt a szerb parlament által múlt pénteken elfogadott nyilatkozat, amely elítélte az 1944–1945-ös vajdasági vérengzéseket és a kollektív bűnösség szellemében hozott háborús határozatokat. Áder János úgy fogalmazott, hogy „sokan és nagyon régóta vártak erre a pillanatra”. Megismételte, hogy ezzel a döntéssel Szerbia nem európai uniós országként példát mutatott nagyon sok uniós tagországnak.

A magyar köztársasági elnök szerint a múlt e tragikus fejezetének a lezárásában a második lépés lesz a szerb csúrgói megemlékezés, s a harmadik lépést egy soron következő ülésén teszi meg a szerb kormány, érvénytelenítve a háborús bűnösséget kimondó, hét évtizede hozott határozatot.

Ezzel befejeződik az a munka, amely a politikusokra tartozik – mondta Áder János –, s hozzátette, hogy a történészek felelősségi körébe tartozó munka még folytatódik.

Tomislav Nikolić arról beszélt a vegyes bizottság ülésén, hogy nem szabad megfeledkezni az ártatlanul meggyilkolt polgárokról, méltóan kell rájuk emlékezni, ami – mint mondta – civilizációs és emberi kötelesség.

„Kötelességünk, hogy nevükön nevezzük a bűncselekmények elkövetőit, nem terhelve a népeinket egyesek által elkövetett bűnökkel. Népeink között voltak példák bátor hőstettekre is, voltak olyanok, akik áldozatot hoztak a más népekhez és vallásokhoz tartozókért. A mi misszióink az, hogy ne hagyjunk terhet a gyerekeink vállán” – hangoztatta Tomislav Nikolić, hozzátéve, hogy ezért fog Áder Jánossal együtt szerdán a szerb és a magyar nép nevében fejtelet hajtani az ártatlanul kivégzettek vesztőhelyén, Csúrgon, és ezért helyez el koszorút az emlékükre.



A bizottság társelnökei, az ünnepélyes ceremónia után, munkatársaikkal folytatták a kerekasztal-megbeszélést, megállapodtak a közös munka következő lépéseiről.

Glatz Ferenc elnök úr este részt vett a Tomislav Nikolić államfő által adott díszvacsorán az Elnöki Palotában.

Másnap a köztársasági, tartományi és helyi tisztségviselők, egyházi méltóságok, magyarországi politikusok jelenlétében megtartott csúrogi megemlékezés az „1944–1945-ben ártatlanul halt magyar áldozatok emlékére” emelt, újonnan elkészült emlékparknál kezdődött, ahol a két államfő egyszerre róttá le kegyeletét, megkoszorúzva az emlékművet, amelyet Szarapka Tibor készített.

Glatz Ferenc és Forró Lajos a magyar bizottság részéről, Teleki Júlia és Slobodan Marković a szerb bizottság részéről közösen róttá le a tiszteletét és helyezte el koszorúját az emlékmű előtt.

Délután Szabadkán, a Kosztolányi Dezső Színházban megtartott irodalmi-zenés alkalmi műsor előtt

Pásztor István ezekkel a szavakkal köszöntötte az egybegyűlteket:

„Egy katartikus élményekkel teli nap végén vagyunk. Amikor erre a napra készültünk, tudtuk, hogy felejthetetlen lesz, de hogy ilyen megrázó pillanatokkal teli élménysor lesz, azt gondolom, hogy senki közülünk nem tudta. Ez a mai nap azért is fontos, mert plusz súlyt ad a vajdasági magyar közösségnek. Ma azért gyűltünk össze, hogy emlékezzünk azokra, akik azért fizettek az életükkel, mert a magyar közösség tagjai voltak, és emlékezzünk azokra, akik az elmúlt hét évtizedben a rájuk való emlékezést megtartották, erkölcsi kötelezettségként építették fel bennünk generációról generációra az emlékezés kötelességtudását.”

Áder János az emlékműsor előtti beszédében kiemelte, a vajdasági magyar közösség régóta várta ezt a napot, és köszönetet mondott azoknak, akik sokat tettek azért, hogy mindegyikük a mai napon sor kerülhessen.



„Biztos, hogy minden kiemelés önkényes, de hadd emeljem ki három személy nevét azok közül, akik fontos szerepet játszottak abban, hogy idáig eljutottunk. Matuska Márton kezdte el ezt a kérdést feltárni, és sokat tett azért, hogy ez a kérdés ne vesszen el a múlt homályában. Teleki Júlia szintén állhatatosan dolgozott azért, hogy az emlékezéshez emléket is állítsanak, Pásztor Istvánnal pedig már akkor beszéltünk erről a kérdéstről, amikor a legelső elnöki találkozóra készültünk. Reméljük, hogy tényleg sikerült lezárni ezt a fejezetet, a történelemnek ezt a hetven éve nyitva álló fejezetét, és reméljük, hogy az emlékmű háborítatlan marad, és újra és újra lehetőséget kínál arra, hogy leróhassák kegyeletüket és emlékezzenek mindazok, akik szeretnék ezt megtenni.”

Áder János elnök úr az ünneplő közönség előtt külön köszönetet mondott Glatz Ferencnek a vegyes bizottság munkájáért.

